

mellékfoglalkozásnak nem űzhető. Új és merőben modern, rádiós lelkesedés kell hozzá. Sok alkotó gyötrődés. A szerepbeolvasás nem teremtheti meg. A próbák elegendő száma biztosíthatja csak még a legaraválőbb rendezőnél is a sikert. Az elegendő próbák lehetőségét a színészek magas tiszteletdíja megadja. A nálunk fizetett összegekért a színész, bármily előkelő tagja a legelső színháznak, meg is tanulhatja könyv nélkül a rádióban játszott darab szerepét.

A kísérletezés szépsége és eredetisége mozgalmassá teszi az unalomba hajló műsört. A németek teremtettek hangjátékírókat maguknak és azokat nem a divatos színműírók közül keresték ki. Akiben tehetséget láttak a mikrofon követelményeinek megértésére, azt az embert — bármily névtelen volt még — odaültették a figyelőszobákba tanulni. A divatos, elkényeztetett színpadi írótól hiába várnók a tanulniakarást. Rádióhallgatásra nem ér rá, a rádióról csak bizonyos, esztétikai mázba mártott gondolatsablont tud, természetes, hogy valóban mikrofon elé valót még felszólításra sem ír. Inkább a színpadi hatásokra írt művet erőltettedti a rádióba, mint a színpadról hozott rendező, aki kész, betanult szerelvényt hoz át valamelyik színházból inkább és úgy rádiósítja a rádióra nem való, de márkás darabot, hogy a szereplők közül egy csomót töröl. Így nem kell rendkívüli hangkulisszákkal bajlódni.

A rádió nagy darabfogyasztó és ritkán fordul elő benne, hogy egy-egy darabot többször is mikrofon elé visz. A tömegszükséglet tompítja a művészi igényességet, melyet még szociális szempontok is csökkentenek. Bármennyire ellenáll a rádiók vezetősége minden országban a színvonal népjóléti alapon való rontásának, a rossz színészek kenyérvetelő rohama rést üt a védekezésen. Így lesz a művészetből, mire a hallgató hang-

szórójába ér, sok esetben ledaráló robot.

Nagy nevek — kis produkeciók.

Minden rádió látja és érzi a színvonal időnként természetszerűen bekövetkező hanyatlását. A védekezés egyik módja ez ellen a rendkívül szívos és kérlelhetetlen művészi munka. Másik mód a nagy nevek beállítása. A műsor így csillogó lesz. Igazán jó azonban csupán abban az esetben, ha a nagy nevek mögött a közepesek és kisebbek előbb mondott önérzetes, szívós, kemény művészi munkája érzik. A nagy név csak dísz, az épületet a többi tartja. És ha a nagy név kopik, baj van az egésszel. Reggel, délben, este nem jó mindig a nagy névvel találkozni a műsorban, mert a tömegek illendő teljesítményeket is várnak a nagy nevek által fémjelzett számoktól és művészet helyett számos esetben csak a rutint, a beidegzettség motorikus jelenségeit kapják. Ha már ott a nagy név, művészi biztosítéknak szeretnők látni, nem csalódásnak. Az aktív-inspiratív szellemet éppen tőle várnók.

A népzene és a rádió.

A rádió körül állandóan folyik a nehéz és könnyű zene harca. A könnyűzenészek lobogó meggyőződéssel védik álláspontjukat és fővük a magyarság nemzeti értékeinek megóvása szokott lenni. Nemzeti érték alatt a cigányzenekarok által játszott régebbi és mai keletű magyar műdalokat értik, melyeket magyar nótának mond a köznyelv. Míg általában e nótákért harcolnak, megfélekednek arról, hogy közben a rádió hatására igazi magyar népdalok mennek veszendőbe. A nép mindjobban városiasodik nemcsak külsőkben, hanem lelkitalomban is. A rádióból hallott dalokat énekli, nem az apjától-anyjától tanultakat. Az a

népdalkincs tehát, melyből Bartók, Kodály, Lajtha gyűjtött, a rádió hatása alatt igen rövid idő alatt teljesen kipusztul. A rádió maga nem tehet e pusztításáról, hiszen a fejlődésnek ez a természetes útja, mely minden népnél, minden országban bekövetkezik. De célszerűen beállított műsorzámaival sokat jótétehet a pusztításból, ha a már eddig gyűjteményekbe került eredeti magyar népzeneből és népköltési daltermékekből minél többet divatba hoz megint. Akár maga vetethetné fel hozzáértő embereivel a művelődési központoktól távol eső vidékeken még mindig élő ősi népdalokat lemezekre; akár felhozhatna a mikrofon elé valódi népdalénekeseket. Egy nagy folklorgyűjtéssel örökké ragyogó hírnevet szerezhetne magának a magyar néplélek-kutatás, a magyar nemzeti művelődés feltárásának területén.

A könnyű és komoly zene háborúja.

Mióta nagyobb embertömegeké a műsorszóró rádió, a könnyű és komoly muzsika harca foglalkoztatja körülötte a legtöbb hallgatót. A hivatásos muzsikusok, akik a műsorok összeállításánál szóhoz jutnak, lelkük dédelgetett kincseit, a nehéz és komoly zene alkotásait óhajtják megszerettetni mindenkivel. Azoknak az igazságát sem lehet azonban vitatni, akik pusztán csak szórakozni szeretnének a saját elgondolásuk szerint. Mindkét álláspont jogos és mind a kettő az emberi lélek ősi alapigazságából fakad. Az őszre elkészülő 123 kilowattos nagydóval meg lesz a magyar kettős műsor, mellyel megoldódik a zeneélvezés két alapkívánsága. Az elmélyedő, komoly műsorszám mellett, azzal egyidejűleg, mindig lesz egy könnyebb, szórakoztatóbb is.

Tudomásunk van arról, hogy a rádió állandóan hangszereltet zeneműveket. A régebbi és ismeretlenebb alkotások előadatása az állandóan műsoron levők, ma divatos vagy szokásos művek megúnása miatt valóban szűkséges. Itt azonban az egyes zenekarvezetőknek is szakítaniuk kell az eddig megszokott kényelemmel. Sok könyvtárbújás, rengeteg gondos utánnézés áshatja ki a feledésbe ment, sőt ki sem adott értékeket. A nagyarányú tömegfogyasztás, kivált a kettős műsor idején, feltétlenül meghozza az ilyen művek divatját. Amit a szindarabok kényelmes és csak nagyjában megcsinált előadására mondtunk, a zenekarok munkájára is áll; fokozottabb igényességet kell velük szemben mutatniuk a rádió vezetőinek. A pongyola hangversenyek szaporodnak.

A rádió nagy átalakulás előtt áll.

Az idei év az első fejlődési iram után a nagy átalakulások ideje a magyar rádiózásban. Az átszervezések nem egyedül az igazgatásban, hanem a művészeti végrehajtásban is szükségesek. Az eddig kialakult rádióesztétikai elveknek érvényesülniök kell. Szeptemberi beszámolóinkban már a nyári tapasztalatok alapján tájékoztatjuk majd olvasóinkat a megvalósított és meg nem valósított mikrofonesztétikai követelményekről. A nyár a kísérletezések alkalmas ideje, melyet a rádió nem mulaszthat el, ha az új rádióévadra teljes művészi felkészültséggel akar kiállani. A technikai felkészültség ma már nem elég, a minden csodának kijáró jelképes három nap elmúlt a rádiónál. A lelkeket kell megtartani és újra meghódítani.

És ez a bátor, teremtő, lelkes mikrofonművészetnek sikerülhet egyedül.